

คำแนะนำ และมาตรการในการป้องกันควบคุมโรคติดต่อระบบทางเดินหายใจ (โรคไข้หวัดใหญ่/ โรคโควิด 19) ก่อนฤดูหนาว สำหรับเรือนจำ ทัณฑสถาน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

โดย กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค

วันที่ 1 กันยายน 2569

❖ โรคไข้หวัดใหญ่ เป็นโรคติดต่อระบบทางเดินหายใจที่เกิดจากเชื้อไวรัส ติดต่อดีง่าย โดยเชื้อสามารถติดต่อจากคนหนึ่งไปอีกคนหนึ่งโดยได้รับเชื้อที่ปนเปื้อนอยู่ในอากาศเมื่อผู้ป่วยไอ จาม หรือพูดคุยใกล้ชิดกับผู้ป่วย หากมีการสูดเอาละอองในอากาศที่มีเชื้อไวรัสเข้าไป ประกอบกับร่างกายมีภูมิคุ้มกันต่ำ อาจจะได้รับเชื้อและป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่ได้ หรือสัมผัสสิ่งปนเปื้อนเชื้อโรคผ่านมือ เช่น ผ้าเช็ดหน้า ช้อน แก้วน้ำ การจูบ หรือสัมผัสเชื้อแล้วขยี้ตา หรือนำเข้าปาก ระยะฟักตัว 1 - 3 วัน อาการที่พบบ่อย คือ มีไข้ ไอ จาม มีน้ำมูก เจ็บคอ ปวดเมื่อยตามร่างกาย อ่อนเพลีย แต่ละปะมีกมีการระบาดสองระลอก ในช่วงต้นปี และกลางปี (มกราคม- กรกฎาคม) การระบาดในช่วงต้นปีเป็นช่วงฤดูหนาว และเมื่ออากาศร้อนขึ้นการระบาดในประเทศไทย ก็มักจะลดลง และจะกลับมาระบาดอีกในช่วงกลางปี ซึ่งตรงกับช่วงเข้าฤดูฝน โดยการระบาดช่วงกลางปีจะมีผู้ป่วย มากกว่าช่วงต้นปี กลุ่มที่ป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ และอาจมีภาวะแทรกซ้อน และเกิดอาการรุนแรงได้ ได้แก่ กลุ่มที่มีภูมิคุ้มกันต่ำ ได้แก่ หญิงตั้งครรภ์ เด็กเล็ก ผู้มีโรคเรื้อรัง ผู้สูงอายุ และผู้มีโรคอ้วน เป็นต้น

❖ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โรคโควิด 19 (COVID-19) เป็นโรคติดเชื้อทางเดินหายใจที่เกิดจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา ที่มีชื่อว่า Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2 หรือ SARS-CoV-2 โดยโรคโควิด 19 มีการแพร่เชื้อระหว่างคนในลักษณะเดียวกับโรคไข้หวัดใหญ่เข้าสู่ร่างกาย ทางปาก จมูก ตา ระยะฟักตัว 2 - 14 วัน อาการที่พบบ่อย ได้แก่ มีไข้ ไอ หายใจลำบาก เกิดภาวะแทรกซ้อน รวมไปถึงปอดบวม และกลุ่มอาการหายใจลำบากเฉียบพลัน กลุ่มเสี่ยง (608) ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ผู้มีโรคประจำตัว ได้แก่ โรคระบบทางเดินหายใจเรื้อรัง โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคไตวายเรื้อรัง โรคหลอดเลือดสมอง โรคอ้วน โรคมะเร็ง โรคเบาหวาน และกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ ที่หากป่วยด้วยโรคโควิด 19 แล้ว อาจมีอาการรุนแรงได้

สถานการณ์ในประเทศไทย ยังคงพบผู้ป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ โรคโควิด 19 อย่างต่อเนื่อง และมีการระบาดเป็นกลุ่มก้อนในสถานที่ที่มีการรวมตัวกันของคนหมู่มากอย่างต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่พบในสถานที่รวมตัวคนหมู่มาก เช่น โรงเรียน เรือนจำ ค่ายทหาร และสถานที่ทำงาน เป็นต้น เพื่อเป็นการลดการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว เจ้าหน้าที่และบุคลากรควรมีการปฏิบัติในการป้องกัน และควบคุมการระบาดของโรคตามมาตรการดำเนินงานในการป้องกัน ควบคุมโรคไข้หวัดใหญ่ โรคโควิด 19 สำหรับเรือนจำ ทัณฑสถาน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ดังต่อไปนี้

คำแนะนำทั่วไป

1. เจ้าหน้าที่ควรให้ข้อมูลความรู้ในการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ โรคโควิด 19 แก่เยาวชนในสถานพินิจฯ ผู้ต้องขัง ญาติที่มาเยี่ยม รวมทั้งเจ้าหน้าที่ด้วยช่องทางต่าง ๆ เช่น ป้ายประกาศ เสียงตามสาย มุมความรู้ โดยเน้นแนะนำการปฏิบัติตามหลักสุขอนามัยที่ดี เช่น ล้างมือด้วยน้ำและสบู่บ่อย ๆ หากมีอาการไอ จาม ให้ใช้กระดาษทิชชูหรือผ้าปิดปากปิดจมูก หากหยิบไม่ทันไม่ควรใช้มือปิดจมูก ปาก (เพราะหากป่วย เชื้อจะติดอยู่ที่มือแล้วไปประอะเปื้อนตามสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ) ให้ไอจาม ใส่แขนเสื้อแขนจะช่วยลดการฟุ้งกระจายของฝอยละอองน้ำมูก น้ำลาย หรือเสมหะได้ดี

1. คัดกรองญาติที่จะมาเยี่ยม หากผู้ใดมีอาการป่วยคล้ายไข้หวัดใหญ่ หรือโรคโควิด 19 เช่น มีไข้ ไอ เจ็บคอ มีน้ำมูก ปวดเมื่อยตามร่างกาย ควรแจ้งหน้าากอนามัย และแนะนำการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อในระหว่างที่เข้าเยี่ยม
2. คัดกรองเยาวชนหรือผู้ต้องขังใหม่ หากผู้ใดมีอาการป่วยคล้ายไข้หวัดใหญ่ หรือโรคโควิด 19 ให้แยกไว้ก่อน มิให้เข้ามาอยู่รวมกับผู้อื่น
3. แนะนำเจ้าหน้าที่ เยาวชน ผู้คุม และผู้ต้องขังหากเริ่มมีอาการป่วยให้แจ้งห้องพยาบาลภายในสถานพินิจฯ หรือทัณฑสถาน และรีบแยกผู้ป่วยสงสัยโรคไข้หวัดใหญ่ ออกจากบุคคลอื่น
4. ให้เจ้าหน้าที่ของสถานพินิจฯ ทัณฑสถาน ที่มีอาการป่วยคล้ายไข้หวัดใหญ่ หรือโรคโควิด 19 เช่น มีไข้ ไอ เจ็บคอ มีน้ำมูก ปวดเมื่อยตามร่างกาย ควรหยุดพักรักษาตัวอยู่ที่บ้านอย่างน้อย 5 วัน หรือตามคำแนะนำของแพทย์
5. หากพบเยาวชน ผู้ต้องขัง หรือเจ้าหน้าที่ป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่ หรือโรคโควิด 19 พร้อมกันจำนวนมาก อย่างผิดปกติ ให้แจ้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ เพื่อสอบสวน ป้องกัน และควบคุมโรคต่อไป
6. หากสถานพินิจฯ ทัณฑสถานใด พบการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ หรือโรคโควิด 19 ให้ยกเลิก หรือเลื่อนกิจกรรมภายในที่มีการรวมตัวกันหมู่มากออกไปก่อน จัดแบ่งช่วงเวลาการรับประทานอาหารเป็นกลุ่ม ให้เหลื่อมเวลากัน พิจารณาปรับการเข้าเยี่ยมของญาติตามความเหมาะสม

คำแนะนำในการดูแลผู้ป่วยสงสัยโรคไข้หวัดใหญ่ และโรคโควิด 19

1. ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ห้องพยาบาลและอาสาสมัครที่จะดูแลผู้ป่วย
2. แยกผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ หรือโรคโควิด 19 ดูแลผู้ป่วยตามคำแนะนำสำหรับผู้ป่วย ผู้ดูแลผู้ป่วย และให้ผู้ป่วยพักผ่อนมาก ๆ และห้ามให้ออกกำลังหนัก มิฉะนั้นอาจทำให้อาการป่วยทรุดลง และเกิดภาวะแทรกซ้อนรุนแรงได้
3. ไม่ควรเคลื่อนย้ายผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ หรือโรคโควิด 19 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการย้ายไปสถานพินิจฯ ทณฑสถานอื่น ในช่วง 7 วัน นับจากวันเริ่มป่วย
4. หากมีผู้ต้องขังป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่ หรือ โรคโควิด 19 พร้อมกันจำนวนมาก ให้จัดห้องหรือห้องโถง แยกสำหรับผู้ป่วยไว้ในบริเวณเดียวกัน และจัดเจ้าหน้าที่ดูแลผู้ป่วยโดยเฉพาะ โดยมีให้ย้ายไปมาระหว่างแดนขัง หรืออาคารต่าง ๆ
5. ไม่จำเป็นต้องแยกอุปกรณ์การรับประทานอาหารสำหรับผู้ป่วยแต่ละราย แต่ให้ทำความสะอาด อุปกรณ์เครื่องครัว ล้างจาน ชาม ช้อน แก้วน้ำ ให้สะอาดก่อนผู้ป่วยอื่นจะใช้
6. ซักทำความสะอาดเครื่องนอน เช่น ผ้าห่ม ผ้าปูเตียง ก่อนผู้ป่วยอื่นจะใช้
7. หากครบกำหนดให้เยาวชนกลับไปเยี่ยมบ้าน หรือการปล่อยตัวเยาวชน ผู้ต้องขังในระหว่างที่มีอาการป่วย ควรให้คำแนะนำผู้ป่วยเล็กน้อยดูแลรักษาตัวที่บ้าน หรือหากมีอาการมากควรไปรับการรักษาที่โรงพยาบาล
8. ควรให้การดูแลเป็นพิเศษแก่ผู้ที่มีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อนรุนแรงจากโรคไข้หวัดใหญ่ ได้แก่ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ผู้สูงอายุมากกว่า 65 ปี เด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี ผู้มีภูมิคุ้มกันต่ำ หญิงมีครรภ์ และผู้ที่เป็นโรคอ้วน หรือกลุ่ม 608 ในโรคโควิด 19 ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัว 7 กลุ่มโรคเรื้อรัง (โรคทางเดินหายใจเรื้อรัง, โรคหัวใจและหลอดเลือด, โรคไตวายเรื้อรัง, โรคหลอดเลือดสมอง, โรคอ้วน, โรคมะเร็ง และโรคเบาหวาน) และหญิงตั้งครรภ์ (ที่มีอายุครรภ์ 12 สัปดาห์ขึ้นไป)

หากเป็นสถานที่ที่มีผู้คนอยู่จำนวนมาก เช่น เรือนจำ ทณฑสถาน สถานพินิจ
และคุ้มครองเด็กและเยาวชน
ให้หมั่นทำความสะอาดบริเวณที่มีการสัมผัสบ่อย ๆ รักษาสุขอนามัยส่วนบุคคล
จัดระบบการระบายอากาศให้ปลอดโปร่งอยู่เสมอ

มาตรการดำเนินงานป้องกัน ควบคุมโรคไข้หวัดใหญ่ และโรคโควิด 19

1. มาตรการด้านการเฝ้าระวัง และคัดกรอง

1. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการเฝ้าระวัง ดูแลผู้ต้องขัง หากพบมีอาการคล้ายไข้หวัดใหญ่ หรือโรคโควิด 19 เช่น มีไข้ ไอ เจ็บคอ มีน้ำมูก ปวดเมื่อยตามร่างกาย ให้รีบดำเนินการสอบสวนตามแนวทาง การเฝ้าระวังและสอบสวนโรคของกองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค และให้รีบแยกออกจากผู้ต้องขังรายอื่นโดยแยกกักผู้ป่วยในสถานที่เฉพาะ หรือแยกโซน (Zone) ผู้ป่วยให้ชัดเจน
2. เจ้าหน้าที่พยาบาลของหน่วยงานในสังกัดฯ ดำเนินการคัดกรองผู้ต้องขังเข้าใหม่ทุกราย และคัดกรองทุกวันในช่วงเย็นก่อนเข้าเรือนนอน และเมื่อพบผู้ต้องขังที่มีอาการป่วยให้ไปตรวจที่สถานพยาบาล ถ้ามีอาการเข้าได้ตามนิยาม ให้แยกรักษาผู้ป่วย
3. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการคัดกรองญาติที่มาเยี่ยมผู้ต้องขังทุกราย หากมีอาการไข้ ไอ ให้สวมหน้ากากอนามัย
4. แยกกักผู้ป่วยในสถานที่เฉพาะ และแยกโซน (Zone) ผู้ป่วยให้ชัดเจน

2. มาตรการด้านการป้องกัน และควบคุมโรค

1. ดำเนินการตามมาตรการป้องกัน และควบคุมโรคของกระทรวงสาธารณสุข ขอให้ดำเนินการแจ้งเตือนสถานพยาบาลในสังกัดให้เตรียมความพร้อม เมื่อมีการระบาด พร้อมทั้งให้คำแนะนำอย่างถูกต้อง เมื่อตรวจพบผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ โรคโควิด 19 ตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุข
2. สนับสนุนให้มีการทำกิจกรรมการทำความสะอาดครั้งใหญ่ (Big Cleaning day) ในเรือนจำ และทัณฑสถาน

3. มาตรการด้านการเตรียมความพร้อม รองรับกรณีเกิดโรค

1. ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ห้องพยาบาลในสังกัดฯ และอาสาสมัครที่จะดูแลผู้ป่วย โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพยาบาล กลุ่มเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ และกลุ่มอาสาสมัครเรือนจำ
2. ให้ข้อมูลความรู้ และแนะนำแนวทางในการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ และโรคโควิด 19 แก่ผู้ต้องขัง ในสถานพินิจฯ เรือนจำ ญาติที่มาเยี่ยม และเจ้าหน้าที่เรือนจำ
3. จัดสถานที่ และอำนวยความสะดวกในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค เช่น หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ จัดระบบระบายอากาศให้อากาศถ่ายเทสะดวก
4. สำรองยาต้านไวรัสสำหรับโรคไข้หวัดใหญ่ (เช่น ยาโอเซลทามิเวียร์) ให้เพียงพอ สำหรับเรือนจำ และสถานบริการสาธารณสุขเครือข่าย
5. ดำเนินการสื่อสารความเสี่ยง เรื่อง โรคไข้หวัดใหญ่ โรคโควิด 19 เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ถูกต้อง และเหมาะสม รวมถึงการกระจายสื่อประชาสัมพันธ์เรื่องโรคไข้หวัดใหญ่ โรคโควิด 19 ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เสียงตามสาย จัดบอร์ดกิจกรรมให้ความรู้ในบริเวณเรือนจำ

4. มาตรการด้านการดูแลรักษา

1. เมื่อพบผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ ให้พิจารณาการให้ยาต้านไวรัส สำหรับโรคไข้หวัดใหญ่ ภายใน 48 ชั่วโมง รวมทั้งเฝ้าระวังภาวะแทรกซ้อนของโรคไข้หวัดใหญ่ในกลุ่มอาการรุนแรง และกลุ่มเสี่ยง
2. แยกผู้ป่วยสงสัยโรคไข้หวัดใหญ่ หรือโรคโควิด 19 ออกจากบุคคลอื่น ควรมีหอผู้ป่วยรวมแยกโรค หรือ cohort ward เฉพาะผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่ โรคโควิด 19

3. เมื่อพบผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ หรือโรคโควิด 19 ทางเรือนจำจะประสานกับหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการรักษาตามแนวทางและมาตรฐาน โดยปฏิบัติตามแนวทางเวชปฏิบัติ (Clinical Practice Guidelines: CPG) ของกรมการแพทย์

5. มาตรการด้านการจัดการเมื่อเกิดการระบาดของโรค

1. ไม่ควรเคลื่อนย้ายผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ หรือโรคโควิด 19 ไปเรือนจำอื่น หรือสถานพินิจอื่น ในช่วง 7 วัน นับจากวันเริ่มป่วย และไม่ควรย้ายผู้ป่วยไปมาระหว่างแดนขัง หรืออาคารต่าง ๆ

2. ประสานขอรับการสนับสนุนยาต้านไวรัส สำหรับโรคไข้หวัดใหญ่ หรือโรคโควิด 19 จากสำนักงานป้องกันควบคุมโรคในพื้นที่ของเรือนจำหรือสถานพินิจฯ หากวัคซีนหรือยาไม่เพียงพอ ให้สำนักงานป้องกันควบคุมโรคในพื้นที่ แจ้งมายังส่วนกลางหรือขอรับการสนับสนุนจากพื้นที่อื่น

3. เมื่อพบผู้ป่วยสงสัยไข้หวัดใหญ่ หรือโรคโควิด 19 ตามนิยามของกองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค ตั้งแต่ 2 รายขึ้นไปในวันเดียวกัน ให้ดำเนินการคัดกรองเชิงรุกที่เรือนนอน

4. หากพบการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ หรือโรคโควิด 19 ขอให้ยกเลิกหรือเลื่อนกิจกรรมภายในที่มีการรวมตัวกันหมู่มากออกไปก่อน

6. มาตรการด้านการสื่อสาร และประชาสัมพันธ์

เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และดำเนินการการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ หรือโรคโควิด 19 อย่างสม่ำเสมอ
